

*Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ Γ' ΓΕΛ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ
ΝΕΟ Π.Σ ΤΟΥ ΙΕΠ 2019*

Δρ. Ζανέκα Στεργιανή

Συντονίστρια Ε.Ε. (ΠΕΟ2) ΠΕ.Κ.Ε.Σ Κρήτης

Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία (6 ώρες)

- Πρόταση οργάνωσης του βωρου από ΙΕΠ: 2 ώρες Γλώσσα, 2 ώρες Λογοτεχνία και 2 ώρες αναστοχαστικές πρακτικές (πώς διαβάζουν, κατανοούν, γράφουν, οι μαθητές/τριες)
- Βασικός άξονας για τη διδασκαλία είναι το νέο ΠΣ και όχι κάποιο συγκεκριμένο σχολικό εγχειρίδιο.
- Οι θεματικοί άξονες του Φακέλου του μαθητή είναι δεσμευτικοί. Όμως:
 - Οι διδάσκοντες μπορούν να διαμορφώνουν το δικό τους υλικό σε θεματικές ενότητες που συγκροτούν οι ίδιοι.
 - Επιδιώκουμε οι μαθητές μας να αναπτύσσουν κριτικό προβληματισμό.
 - Δεν διδάσκουμε τυποποιημένες γνώσεις σχετικά με τα διδασκόμενα θέματα.
 - Δεν απαιτούμε την μηχανιστική αναπαραγωγή συγκεκριμένων απόψεων/στερεοτύπων ή προκατασκευασμένων ερμηνειών.

Νέα Ελληνικά: Διδακτέα - εξεταστέα ύλη

- Η εξέταση των μαθητών και μαθητριών είναι **ενιαία για τη Νεοελληνική Γλώσσα και τη Λογοτεχνία**, και γίνεται σε αδίδακτα κείμενα, λογοτεχνικά και μη λογοτεχνικά.
- Ως εξεταστέα ύλη ορίζονται δραστηριότητες με τις οποίες υπηρετείται και ελέγχεται η επίτευξη των σκοπών και των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων της διδασκαλίας του μαθήματος **με βάση το Πρόγραμμα Σπουδών και το Εκπαιδευτικό Υλικό**.

Θεματολογία Φακέλου Μαθητή ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ (Γλώσσα)

1. Επικοινωνία
2. Σχέσεις Αλληλεπίδρασης
3. Σχέσεις αλληλεπίδρασης στον χώρο της εκπαίδευσης
4. Έμφυλες ταυτότητες και στερεότυπα.
5. Αναπαραστάσεις του διαφορετικού Άλλου
6. Αναπαραστάσεις της Ημετερότητας
7. Ο Ξένος
8. Ο Άλλος ως εχθρός
9. Αναπαραστάσεις της Τεχνολογίας
10. Εμείς και το Φυσικό Περιβάλλον: Φόβοι και προσδοκίες

Θεματικοί άξονες με παραδείγματα

- **Άμεσο κοινωνικό περιβάλλον** (Εκπαίδευση, Σχολείο, Οικογένεια, Βία)
- **Ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον** (Τουρισμός, Επιστήμη & Τεχνολογία, Δημοκρατία & Ολοκληρωτισμός, Ελευθερία & Ανθρώπινα δικαιώματα, Τουρισμός, Πρόσωπο & Προσωπείο, Παράδοση & Ιστορία, Ελλάδα & Ευρώπη, Βία)
- **Φυσικό περιβάλλον** (Οικολογία, Τουρισμός)
- **Ψηφιακό περιβάλλον** (Καταναλωτισμός & Διαφήμιση, Μέσα κοινωνικής δικτύωσης, Επιστήμη & Τεχνολογία, ΜΜΕ)
- **Ταυτότητες** (Ελευθερία & Ανθρώπινα δικαιώματα, Καταναλωτισμός & Διαφήμιση, Πρόσωπο & Προσωπείο, Παράδοση & Ιστορία, Ελλάδα & Ευρώπη)

Ο Λειτουργικός γραμματισμός

- αναφέρεται στις δεξιότητες εκείνες που σχετίζονται με τις **απαιτήσεις της σημερινής αγοράς εργασίας**. Εδώ, ο γραμματισμός είναι μετρήσιμος και ποσοτικός.

1. Ο σχολικός γραμματισμός έχει παραδοσιακά συνδεθεί με:

- την ανάγνωση και γραφή
- την καλλιέργεια της λογικής σκέψης, την κατανόηση γραμματικών κανόνων, την ικανότητα διαχείρισης αφηρημένων εννοιών και υποθετικών ερωτήσεων, την ανάπτυξη επικοινωνιακών και άλλων διανοητικών δεξιοτήτων.

2. Ο κοινωνικός γραμματισμός προϋποθέτει την:

- παραγωγή και κατανόηση διαφορετικών ειδών λόγου και κειμένων
- τη γνώση των τρόπων παραγωγής, διακίνησης αλλά και προσέγγισης αυτών των κειμένων.

Κριτικός γραμματισμός

- Τα κείμενα δεν θεωρούνται ουδέτερα, αλλά μέρος της σύνθετης ιεραρχικά και ιδεολογικά δομημένης πραγματικότητας.
- Επισημαίνεται η ιδεολογική πλευρά των πρακτικών γραμματισμού και υποστηρίζεται ότι, όπως όλες οι χρήσεις της γλώσσας, έτσι και οι μορφές του γραμματισμού διαμορφώνουν αλλά και διαμορφώνονται μέσα από ιδεολογικές θέσεις συνδεδεμένες με μορφές κοινωνικής εξουσίας.
- Έμφαση στην επίτευξη κοινωνικών στόχων, οι οποίοι όμως δεν αντιμετωπίζονται ως δεδομένοι αλλά υπόκεινται σε **κριτική ανάλυση** ως μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας.
- Ανασυγκρότηση δομών, συμπεριφορών, νοημάτων. Επανανοηματοδότηση
- Τρόποι αξιοποίησης του Κριτικού Γραμματισμού για την ενίσχυση της Δημοκρατίας στο σχολείο (βλ. Παράρτημα 1 στον φάκελο του εκπαιδευτικού)

Πολυγραμματισμοί

Πολυτροπικότητα

- ❑ **Πολυτροπικό** είναι το κείμενο εκείνο που χρησιμοποιεί για τη μετάδοση μηνυμάτων συνδυασμό **σημειωτικών τρόπων**. Για παράδειγμα, τα περισσότερα κείμενα των σχολικών βιβλίων, του ημερήσιου τύπου ή της τηλεόρασης είναι πολυτροπικά, αφού συχνά **συνδυάζουν γλώσσα και εικόνα ήχο και μουσική**. (Ε. Χοντολίδου, Γλωσσικός Υπολογιστής 1999, 1: 115-117).
- ❑ Π.χ. εικόνες, βίντεο, power point, σχεδιαγράμματα, γραφήματα, σκίτσα, κόμικ, αφίσες, χάρτες κ.ά.

Θεματολογία διδακτικών προτάσεων Γλώσσας (Φάκελος Εκπαιδευτικού)

Α. Θεματικός άξονας: Η διαχείριση της ταυτότητας και της ετερότητας στον σύγχρονο κόσμο (4 διδ. προτάσεις)

1^η διδακτική πρόταση (ενδεικτικά)

- Να κατανοήσουν τις στερεοτυπικές αντιλήψεις που αναπαράγονται ή αμφισβητούνται σχετικά με την ταυτότητα του επιστήμονα-ερευνητή και του ανθρώπου με αναπηρία.
- Διαδικαστικό κειμενοκεντρικό μοντέλο με τις τρεις φάσεις:
 - Προαναγνωστική (ανάκληση εμπειριών & διατύπωση υποθέσεων, περικειμενικά στοιχεία)
 - Αναγνωστική (ανάγνωση, κατανόηση, δομολειτουργικά στοιχεία, ερμηνεία, κριτική, μετασχηματισμός μέρος του κειμένου)
 - Μεταναγνωστική (συνολική θεώρηση του κειμένου, παραγωγή λόγου)

B. Θεματικός άξονας: Ψηφιακό περιβάλλον (5 διδ. προτάσεις)

1^η διδακτική πρόταση (ενδεικτικά): Στον κόσμο των ψευδών ειδήσεων

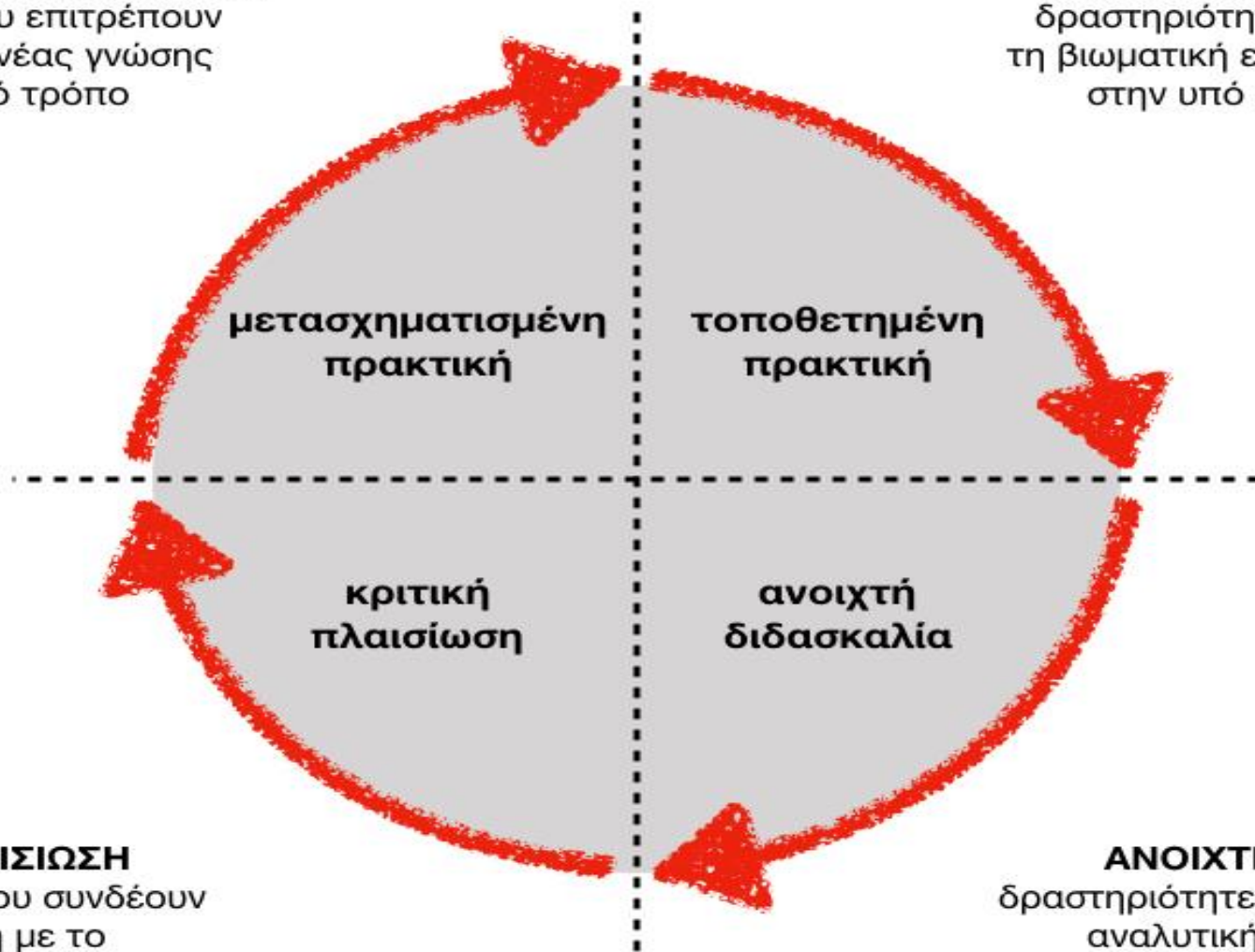
- **Πολυγραμματισμοί:** το θέμα της διδακτικής πρότασης είναι σχετικό με τις εμπειρίες των μαθητών/-τριών στα ΜΜΕ (**τοποθετημένη πρακτική**)
- **Κείμενα** που προσφέρονται για **κριτική μελέτη** σε σχέση με το **κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο** στο οποίο ανήκουν (**κριτική πλαισίωση**)
- **Γλωσσικοί γραμματισμοί:** παραγωγή διακειμενικής περίληψης, καθώς και μονοτροπικού ή πολυτροπικού κειμένου οδηγιών (**μετασχηματισμένη πρακτική**).

ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΕΝΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

δραστηριότητες που επιτρέπουν την εφαρμογή της νέας γνώσης με δημιουργικό τρόπο

ΤΟΠΟΘΕΤΗΜΕΝΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

δραστηριότητες που επιτρέπουν τη βιωματική εμπλοκή των μαθητών στην υπό εξέταση ενότητα

ΚΡΙΤΙΚΗ ΠΛΑΙΣΙΩΣΗ

δραστηριότητες που συνδέουν τη νέα γνώση με το κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο

ΑΝΟΙΧΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

δραστηριότητες που στοχεύουν στην αναλυτική παρουσίαση και μοντελοποίηση της νέας γνώσης

Γ. Θεματικός άξονας: Άνθρωπος και κοινωνικά περιβάλλοντα

Διδακτικές προτάσεις

- 1η : Γλωσσική Ποικιλότητα
- 2η : Η Εξερεύνηση του Διαστήματος
- 3η : Τέχνη - Επιστήμη - Τεχνολογία
- 4η : «Διαρροή επιστημόνων» στο εξωτερικό
- 5η : Άνθρωπος και μηχανή: μέλλον και εργασία
- 6η : Τι θα σημαίνει Άνθρωπος στο μέλλον... (;)
- 7η : Ζωγραφίζοντας το μέλλον
- 8η : Το μέλλον της εκπαίδευσης

1^η Διδακτική πρόταση: Γλωσσική Ποικιλότητα

- Ανάπτυξη επικοινωνιακών δεξιοτήτων και κριτικού γραμματισμού των μαθητών.
- Διαφορετικά είδη και τύποι κειμένων με νοηματική πληρότητα (εικόνα, βίντεο, λήμμα λεξικού, δημοσιογραφικό, επιστημονικό) – αποδέσμευση από το κείμενο-πρότυπο
- Η επιλογή τόσο του θέματος όσο και των κειμένων, αλλά και ο καθορισμός των διαδικασιών και των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων γίνεται **από τον εκπαιδευτικό** με κριτήριο τα ενδιαφέροντα και τους προβληματισμούς των ίδιων των μαθητών
- Αξιοποίηση των παιδαγωγικών αρχών των **πολυγραμματισμών** και των στρατηγικών ανάγνωσης και παραγωγής λόγου σύμφωνα με το **διαδικαστικό μοντέλο και το Σχέδιο**

Μαθησιακές διαδικασίες/προσδοκώμενα αποτελέσματα σύμφωνα με το Π.Σ

Α. Διαδικασίες κατανόησης του νοήματος, της οργάνωσης και της μορφής των κειμένων Τι αλλάζει;

A 1. Εντοπισμός και αναγνώριση βασικών χαρακτηριστικών των κειμένων

Να εντοπίζουν και να αναγνωρίζουν τις κύριες συμβάσεις των κειμενικών ειδών ως προς τη γλώσσα και το οργανωτικό πρότυπο, καθώς και βασικές πληροφορίες που αφορούν την επικοινωνιακή περίσταση και το ύφος.

A2. Ερμηνεία και μετασχηματισμοί κειμένων

Να εξηγούν με ποιον τρόπο οι γλωσσικές επιλογές ή οι βασικές πληροφορίες που εντόπισαν στα κείμενα υπηρετούν τις προθέσεις του εκάστοτε πομπού.

Να ερμηνεύουν λέξεις / φράσεις των κειμένων, αξιοποιώντας κειμενικά, επικοινωνιακά και ιστορικά συμφραζόμενα.

A3. Κριτικός στοχασμός / αξιολόγηση κειμένων

Να αξιολογούν τα κείμενα ως προς γλωσσικές επιλογές που εντοπίζονται σε αυτά και την αποτελεσματικότητα των σημειωτικών τρόπων και πόρων στη συγκρότηση του νοήματος και τον επικοινωνιακό στόχο.

Να προσεγγίζουν κριτικά και να αναστοχάζονται σχετικά με τρόπους με τους οποίους στερεοτυπικές οπτικές εγγράφονται στις χρήσεις της γλώσσας και άλλων σημειωτικών κωδίκων και αναπαράγουν στερεότυπα και προκαταλήψεις.

A4. Αναστοχασμός σχετικά με τις ακολουθούμενες στρατηγικές κατανόησης κειμένων

Να αναγνωρίζουν τις προσωπικές αξίες, στάσεις, εμπειρίες, ιδεολογικές θέσεις που τους επηρεάζουν στη διαδικασία νοηματοδότησης του κειμένου.

Β. Διαδικασίες παραγωγής γραπτού, προφορικού και πολυτροπικού λόγου / Μετασχηματισμοί κειμένων (300-400 λέξεις)

Β2. Σύνθεση νέων κειμένων

Να χρησιμοποιούν ποικίλες τεχνικές πύκνωσης ή παράφρασης, για να επιτύχουν την περιληπτική απόδοση των κειμένων ανάλογα με την εκάστοτε επικοινωνιακή περίσταση.

Να παράγουν ιδέες για τα δικά τους κείμενα, χρησιμοποιώντας ως πηγή ένα επιχειρηματολογικό κείμενο.

Να αξιοποιούν τις γνώσεις τους για το κειμενικό είδος της επιχειρηματολογίας, προκειμένου να παράγουν τα δικά τους κείμενα.

Β4. Αναστοχασμός σχετικά με τις ακολουθούμενες στρατηγικές και την αποτελεσματικότητα των παραγόμενων κειμένων

Να αναστοχάζονται, αποτιμώντας την πορεία των ενεργειών τους με βάση πιθανές δυσκολίες που αντιμετώπισαν και τις λύσεις τις οποίες επέλεξαν.

Έμφαση στις μαθησιακές διαδικασίες (Συνοπτικά)

A. Διαδικασίες κατανόησης του νοήματος, της οργάνωσης και της μορφής των κειμένων

A1. Εντοπισμός και αναγνώριση των βασικών χαρακτηριστικών των κειμένων

A2. Ερμηνεία και μετασχηματισμοί των κειμένων

A3. Κριτικός στοχασμός/αξιολόγηση των κειμένων / Σύγκριση κειμένων

A4. Αναστοχασμός σχετικά με ακολουθούμενες στρατηγικές κατανόησης κειμένων

B. Διαδικασίες παραγωγής γραπτού, προφορικού και πολυτροπικού λόγου:

Μετασχηματισμοί κειμένων

B1. Σχεδιασμός και οργάνωση των κειμένων

B2. Σύνθεση κειμένων (συγγραφική φάση)

B3. Αναθεώρηση – Δημοσίευση των κειμένων

B4. Αναστοχασμός σχετικά με τις ακολουθούμενες στρατηγικές παραγωγής λόγου / μετασχηματισμού των κειμένων

Κειμενικά είδη

- Σύμφωνα με τη σχολική Γραμματική της ΝΕΓ, από τα γένη λόγου:
 - **ΑΦΗΓΗΣΗ, ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ** παράγονται τα «κειμενικά είδη» ή «είδη λόγου». Ωστόσο, σύμφωνα με το ΠΣ:
 - **ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΙΚΑ ΕΙΔΗ** (genres) καταγράφονται **ΩΣ ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ**:
 1. **αφήγησης** (ακολουθία προσώπων ή γεγονότων στο χώρο και στον χρόνο): π.χ. προσ. διήγηση
 2. **περιγραφής** (ταξινόμηση των πραγμάτων): π.χ. προσωπ.-καθημ.-τεχνικές περιγραφές
 3. **εξήγησης** (ακολουθία των φαινομένων σε σχέσεις χρονικότητας ή αιτιότητας): πως και γιατί
 4. **επιχειρηματολογίας** (να πείσουν για την αποδοχή μιας άποψης): π.χ. δοκίμια, συζητήσεις
 5. **οδηγιών** (λογική ακολουθία δραστηριοτήτων ή συμπεριφορών): π.χ. εγχειρίδια χρήσης
 - ❑ **ΚΕΙΜΕΝΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ**: Άρθρα, επιστολές, επιστημονικά πειράματα, μαρτυρίες, κριτικές κ.ά.
 - ❑ **ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ**: Δομικά, οργανωτικά, λεξικογραμματικά, ρητορικά (**όχι απλή αναγνώριση αλλά αξιολόγησή τους** σε σχέση με το επικοινωνιακό πλαίσιο, την πρόθεση του συγγραφέα και τη λειτουργία και την αποτελεσματικότητά τους) **Σημαντική αλλαγή**
 - ❑ **Γενετικά σύνθετα προϊόντα**

□ Εκφώνηση γλωσσικής άσκησης στα κειμενικά είδη

B3. Δύο από τα κειμενικά είδη είναι α) η αφήγηση και β) η εξήγηση. Στην αφήγηση χρησιμοποιούνται ρήματα κυρίως σε παρελθοντικούς χρόνους, χωρίς να είναι σπάνια και η χρήση του ιστορικού ενεστώτα. Στην εξήγηση επιλέγονται ρήματα (συνήθως σε ενεστώτα χρόνο) δράσης και ρήματα σκέψης. Με γνώμονα την παραπάνω διαπίστωση να εντοπίσετε στο δεύτερο κείμενο πέντε ρήματα προσδιορίζοντας κατά πόσο, κατά την άποψή σας υπηρετούν τον σκοπό της αφήγησης ή της εξήγησης.

ΜΟΝΑΔΕΣ 15

Περίληψη (50-100 λέξεις)-Φάκελος Υλικού

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΣΕ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

- **Εισαγωγή:** Αναφορά στον συγγραφέα ή στο κείμενο, εκτός από την περίπτωση που ταυτίζεται συντάκτης περίληψης και συγγραφέας κειμένου. Στην περίπτωση αυτή στην εκφώνηση είτε θα δηλώνεται ότι η πυκνωση γίνεται από τον ίδιο τον συντάκτη είτε θα ζητείται να ενταχθεί η περίληψη του κειμένου σε εργασία.
 - **Αν η περίληψη γίνεται σε μέρος του κειμένου,** αναφερόμαστε μόνο στο θέμα των παραγράφων για τις οποίες ζητείται περίληψη και όχι ολόκληρου του κειμένου.
 - **Όσο για την εκφώνηση που ζητά παρουσίαση στην τάξη,** προτείνεται το επικοινωνιακό πλαίσιο να δηλώνεται με μια εισαγωγή του τύπου «Διάβασα ένα άρθρο...» για τη διευκόλυνση των μαθητών.
 - Στην αξιολόγηση της περίληψης **δεν απαιτούνται τυποποιημένες φόρμες** επικοινωνιακού πλαισίου.
- **Περιεχόμενο: 7 μονάδες**
 - **Δομή / Οργάνωση: 5 μονάδες**
 - **Γλώσσα: 3 μονάδες**

Γλωσσάρι όρων Γλώσσας

- Το Γλωσσάρι δεν το απομνημονεύει ο μαθητής – δεν μαθαίνει τη μεταγλώσσα - αλλά εξοικειώνεται με τη χρήση του και το χρησιμοποιεί στην κατανόηση των κειμένων ώστε να αποφύγει τις σχοινοτενείς περιγραφές αξιοποιώντας τη σχετική ορολογία.
- Το Γλωσσάρι είναι “υπερκείμενο” του λοιπού υλικού
- Στο λήμμα «Η ρητορική της επιχειρηματολογίας» παραπέμπεται ο μαθητής στο βιβλίο της Γ' Λυκείου στη θεωρία της πειθούς για να κατανοήσει πλήρως το Γλωσσάρι (βλ. Έκφραση - Έκθεση Γ' Λυκείου, Τεύχος Γ', σσ. 7-98)
- Παραπέμπεται ο μαθητής που θέλει να μελετήσει την τροπικότητα (επιστημική-δεοντική) και την σύνδεση των προτάσεων (Παράταξη, Υπόταξη & Ασύνδετο σχήμα) στην Γραμματική της νέας ελληνικής γλώσσας (ΓΝΕΛ) του Γυμνασίου.

Γλωσσάρι όρων Γλώσσας

- Κειμενικά είδη
- Η περίσταση επικοινωνίας
- Συνοχή και Συνειπιτικότητα
- Παράγραφος
- Παράταξη, Υπόταξη & Ασύνδετο σχήμα
- Γλωσσικές επιλογές/ Εμφραστικά μέσα

Τροπικότητα (στάση ομιλητή)

Επιστημική

- σχετίζεται με τον βαθμό **βεβαιότητας** του ομιλητή (υπόθεση, δυνατότητα, πιθανότητα, βεβαιότητα)

Η τροπικότητα εντοπίζεται με βάση στοιχεία μορφής και περιεχομένου

- Σημαντικός ο ρόλος της επιλογής των ρημάτων, (εγκλίσεων, χρόνων, προσώπων) επιρρημάτων, συνδέσμων, σημείων της στίξης, ρηματικών ή ονοματικών φράσεις για την αναγνώριση της στάσης του ομιλητή σε συγκεκριμένα σημεία του κειμένου σε σχέση με το θέμα του. Π.χ. δυνητική οριστική, βεβαιωτικά ή διστακτικά επιρρήματα, επιτατικό-υποθετικό-βεβαιωτικό πρέπει κ. ά. Επίσης παραδείγματα, εικασίες κλπ.

Δεοντική

- σχετίζεται με την **αναγκαιότητα** πραγματοποίησης αυτού για το οποίο γίνεται λόγος (επιθυμία, ευχή, πρόθεση, υποχρέωση).

Τρόπος

Αφορά τον τρόπο εκφοράς του λόγου

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

- Οι διαφορές ανάμεσα σε γραπτό, προφορικό ή πολυτροπικό λόγο αφορούν τα υλικά μέσα με τα οποία πραγματώνεται (δίαυλος) αλλά και το κατά πόσο οι συμμετέχοντες μπορούν να παρέμβουν κατά τη διάρκεια παραγωγής του μηνύματος (μέσο).
- Σε ένα πολυτροπικό κείμενο ο ρόλος της γλώσσας είναι συμπληρωματικός στα άλλα συστήματα, ενώ σε ένα δοκίμιο η γλώσσα συγκροτεί το ίδιο το κείμενο.

Παραγωγή λόγου: Γιατί σε επικοινωνιακό πλαίσιο;

- Για παιδαγωγικούς λόγους (συγγραφική διαδικασία)
- Για γλωσσικούς λόγους (λειτουργική χρήση των γλωσσικών κανόνων)
- Για κοινωνικούς λόγους (ικανότητα παραγωγής κειμένων με συγκεκριμένη κοινωνική λειτουργία)
- Για γνωσιακούς λόγους (μετασχηματισμό των γνώσεων τους -των πληροφοριών, των οργανωτικών στοιχείων, των ρητορικών τρόπων-σε περιστάσεις επικοινωνίας).

Ερωτήματα για το επικοινωνιακό πλαίσιο

- Πού;
- Πότε;
- Σε ποιο/α θέμα/τα;
- Με ποιο σκοπό;
- Με ποιο δέκτη / ποιους δέκτες;
- Με τι είδους κείμενο;
- Σε ποιο επίπεδο ύψους;

Ερωτήματα για το επικοινωνιακό πλαίσιο

- Ποια εμπειρία έχουν οι μαθητές από επικοινωνιακές περιστάσεις ανάλογες με αυτήν για την οποία καλούνται να παραγάγουν γραπτό κείμενο;
- Σε ποιο βαθμό θα μας απασχολήσει η αντιστοιχία ανάμεσα στις αυθεντικές καταστάσεις επικοινωνίας και στο πλαίσιο επικοινωνίας που προτείνεται για την παραγωγή γραπτού κειμένου στο σχολείο;
- Ποια από τα περικειμενικά στοιχεία του κειμένου πρέπει να προσδιορίσουμε;

Ερωτήματα για το κείμενο

- Έχουν διδαχθεί οι μαθητές στο σχολείο το κειμενικό είδος που τους ζητάμε να παραγάγουν; Αν όχι, μπορούν να λειτουργήσουν με βάση τη γενικότερη γνώση τους;
- Πώς θα αξιοποιηθεί το συνοδευτικό κείμενο (για την κατανόηση λόγου, ως αφορμή προβληματισμού, για την παροχή πληροφοριών);
- Σε ποιο βαθμό επιθυμούμε τη διακειμενικότητα σε σχέση με το συνοδευτικό κείμενο;
- Ποια θα είναι τα ρητορικά χαρακτηριστικά του κειμένου;
- Πώς θα επιτύχουμε όχι τη συσσώρευση πληροφοριών αλλά την έκφραση και την ανάπτυξη των απόψεων των μαθητών;

Τα συνοδευτικά κείμενα ως πληροφοριακή πηγή για την παραγωγή γραπτού λόγου

Κατάλληλα κείμενα αφετηρίας

- Για την παροχή των απαραίτητων πληροφοριών για την παραγωγή λόγου πληροφοριακά επαρκή
- Για την έκφραση των απόψεων του μαθητή με διατύπωση του σχετικού προβληματισμού, για να κινητοποιηθεί η διάθεση του μαθητή να γράψει.

Κριτήρια στην παραγωγή λόγου

- Επιλογή των κατάλληλων μόνο πληροφοριών από το συνοδευτικό κείμενο για τη συγκεκριμένη επικοινωνιακή περίσταση
- Ικανότητα μετασχηματισμού των πληροφοριών

ΤΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΠΕΔΙΑ Α

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟ: Υπόδυση ρόλων

Με βάση την προσωπική, οικογενειακή και κοινοτική εμπειρία. Διάδραση με τους άλλους, κυρίως μέσω του προφορικού λόγου.

Πρακτικές και νοήματα που οδηγούν στη διαπραγμάτευση της κοινωνικής ποικιλομορφίας και των ειδών λόγου.

ΑΥΤΟΠΑΘΕΣ

ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΟ: Υπόδυση ρόλων

Αφομοίωση και αναπαραγωγή του περιεχομένου της επιστημονικής γνώσης, με βάση την εκπαιδευτική εμπειρία.

Εξέταση της επιστημονικής γνώσης, με βάση κοινωνικές πτυχές της εμπειρίας. Κριτική των ρόλων, των συμπεριφορών και των προσδοκιών διαφορετικών κοινωνικών καθεστώτων.

ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

Σχεδιασμός Παραγωγής Λόγου (2 διδ. ώρες)

Από την μικροδομή της πρότασης στη μακροδομή του κειμένου

Καθορισμός επικοινωνιακής περιστασης

κειμενικό είδος/τύπος – θέμα – συνομιλιακοί ρόλοι - τρόπος (μέσο, διάυλος)

Παραγωγή ιδεών
(Καταιγισμός ιδεών)

Οργάνωση ιδεών

(στη βάση της επικοινωνιακής
περίστασης)

Σύνθεση κειμένου
(Πρώτη γραφή)

Ανασχεδιασμός κειμένου παραγωγής λόγου (2 διδ. ώρες)

Βελτίωση του κειμένου

(εντοπισμός και διόρθωση σφαλμάτων)

Επανεγγραφή

(εστίαση στην παρουσίαση)

Αναστοχασμός

(αξιολόγηση κειμένων & αναστοχασμός)

Σύμφωνα με τους Johnson,
D.W., Johnson, R.T.,
(1998a), "Cooperative
Learning And Social
Interdependence Theory"

η επικοινωνιακή
γλωσσική διδασκαλία
χαρακτηρίζεται από
πέντε βασικά
χαρακτηριστικά:

- την καταλληλότητα
- την εστίαση στο μήνυμα
- την ψυχογλωσσική επεξεργασία
- την διακινδύευση
- την ελεύθερη εξάσκηση

Καταλληλότητα

- Η χρήση της γλώσσας πρέπει να είναι κατάλληλη για την επικοινωνιακή περίσταση, τους στόχους των ομιλητών και το στόχο της επικοινωνίας.
- Χαρακτηριστικές ασκήσεις της επικοινωνιακής προσέγγισης:
 - προσομοιώσεις καταστάσεων
 - παιχνίδια ρόλων

Εστίαση στο μήνυμα

- Η εστίαση στο μήνυμα επιβάλλει να μην αντιμετωπίζεται η **γλώσσα** ως μεμονωμένες γραμματικές δομές, αλλά **ως κώδικας επικοινωνίας και φορέας μηνυμάτων** (σημασίας).
- Χαρακτηριστικές ασκήσεις:
 - μεταφορά πληροφοριών
 - ασκήσεις πληροφοριακού κενού

Ψυχογλωσσική επεξεργασία

- Σύμφωνα με τις ψυχογλωσσολογικές θεωρίες κατάκτησης της γλώσσας, **ο μαθητής**, καθώς προσπαθεί να κατανοήσει τον γραπτό ή προφορικό λόγο, **δίνει προσοχή (εστιάζει) μόνο σε κάποια από τα γλωσσικά στοιχεία** και κυρίως σ' αυτά που τον βοηθούν να επιτύχει τον επικοινωνιακό του στόχο.

Διακινδύνευση

- Στο πλαίσιο της επικοινωνιακής γλωσσικής διδασκαλίας, **τα λάθη των μαθητών είναι απόλυτα αποδεικτά**, αφού η εκμάθηση της γλώσσας είναι αποτέλεσμα δοκιμασιών και λαθών (διακινδύνευση).

Ελεύθερη εξάσκηση

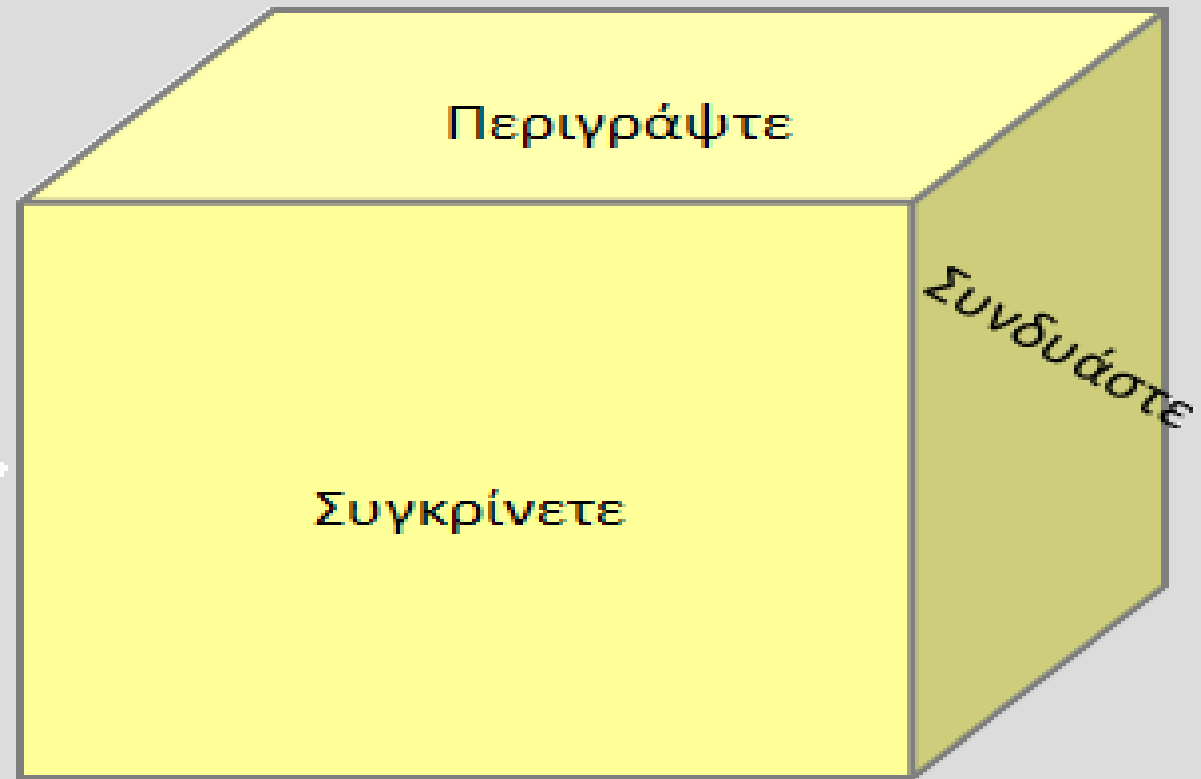
- Οι μαθητές μαθαίνουν από τα λάθη τους και ενθαρρύνονται να χρησιμοποιούν τεχνικές (στρατηγικές, όπως λέγονται) προκειμένου να μεταφέρουν το μήνυμά τους, ακόμα κι όταν δεν γνωρίζουν τις κατάλληλες γλωσσικές δομές και κάνουν λάθη.
- Μ' αυτό τον τρόπο όμως **προωθείται η γλωσσική κατάκτηση.**

Αρχές

Διαφοροποιημένης διδασκαλίας

1. Κλιμακωτές δράσεις
2. Δημιουργία ομάδων με κοινά ενδιαφέροντα
3. Διερεύνηση ενός θέματος κάτω από έξι (6) διαφορετικές οπτικές (Cubing)

Εφαρμόστε

Επιχειρηματολογήστε
υπέρ ή κατά.

Ταξινόμια SOLO (Structure of observed learning outcomes): Πέντε (5) στάδια

1. Το προδομικό: ο μαθητής μαθαίνει κομμάτια ασύνδετων πληροφοριών που δεν έχουν καμιά οργάνωση και δεν βγάζουν κανένα νόημα.

2. Το μονοδρομικό: οι μαθητές κάνουν απλές και προφανείς συνδέσεις μεταξύ των πληροφοριών

3. Το πολυδομικό: διάφορες συνδέσεις. Γίνονται, αλλά όχι μετασυνδέσεις μεταξύ τους. Οι μαθητές μπορούν να χρησιμοποιήσουν περισσότερο από ένα κομμάτια των δεδομένων πληροφοριών αλλά δεν ενσωματώνουν ιδέες.

4. Το συσχετιστικό: οι μαθητές βλέπουν πως τα διάφορα κομμάτια των πληροφοριών σχετίζονται μεταξύ τους.

5. Το επίπεδο της εκτεταμένης αφαίρεσης: οι μαθητές μπορούν να κάνουν συνδέσεις πέρα από το πεδίο του προβλήματος ή της ερώτησης. Οι ερωτήσεις αυτές περιλαμβάνουν ένα εκτεταμένο επίπεδο αφαίρεσης.

Συνοψιση 1: Γνώσεις για τη γλώσσα – Κοινωνικοπολιτισμική διάσταση

- Να ασκηθούν στον **εντοπισμό** των τρόπων και των μέσων της πειθούς, των γλωσσικών τρόπων και στην αξιολόγησή τους.
- Να μάθουν οι μαθητές τη χρήση διάφορων κοινωνικών γλωσσικών ποικιλιών σχετικών με την «πειθώ» σε διάφορες επικοινωνιακές περιστάσεις. **Να εξηγήσουν τους λόγους που οδηγούν στη γλωσσική διαφοροποίηση και τη γλωσσική μεταβολή.**
- Να εξοικειωθούν οι μαθητές με **την παραγωγή ενός νέου κειμενικού είδους** σε συγκεκριμένες επικοινωνιακές περιστάσεις και στο πλαίσιο του τεχνολογικού γραμματισμού των **πολυγραμματισμών** (αρχείο παρουσίασης με διάφορους σημειωτικούς πόρους – κείμενο, ήχος, εικόνα)
- Να κατανοήσουν τον ρόλο που έχει **ο διάυλος επικοινωνίας**, σε συνάρτηση με την ιδιαιτερότητα των **κοινωνικών πρακτικών στο είδος του λόγου** που παράγεται.
- Να αναγνωρίσουν ότι η γλώσσα δεν μεταφέρει απλώς ένα μήνυμα, αλλά **εγγράφονται σε αυτό οπτικές του κόσμου.**
- Να κατανοήσουν ότι **τα νέα ΜΜΕ (τηλεόραση, Νέες Τεχνολογίες)** αποτελούν εγγενές στοιχείο της σύγχρονης κοινωνικής πραγματικότητας.

Συνοψιση 2: Αξιοποίηση των ΤΠΕ στο πλαίσιο του κριτικού νέου γραμματισμού

- Οι ΤΠΕ ως μέσο **πρακτικής γραμματισμού** αλλά και ως συστατικό στοιχείο της γλώσσας, ως νέα γλώσσα και **ως κοινωνική και πολιτισμική νοηματοδοτική πρακτική**.
- Οι ΤΠΕ όχι ως μέσο εμπλουτισμού αλλά **ως μέσο μετασχηματισμού του περιεχομένου της διδασκαλίας**.
- Επιδιώκεται η ανάπτυξη **κριτικής μεταγλώσσας** (αποκωδικοποίηση κοινωνικής και πολιτισμικής δύναμης του μηνύματος και της νέας επικοινωνιακής πραγματικότητας των ιστοσελίδων γενικά)
- Οι μαθητές/-τριες να διερευνήσουν **την προσωπική και συλλογική τους ταυτότητα μέσα από τις νέες κοινωνικές ταυτότητες** (προφίλ του Facebook, διαφημιστικές ταυτότητες-πραγματικές ή πλαστές) που οικοδομούνται ή υπαγορεύονται από την ευρεία χρήση των ΤΠΕ στον καθημερινό μας βίο.

Συνοψιση 3: Κειμενοκεντρική-επικοινωνιακή προσέγγιση της Γλώσσας

- Εντάσσει τις γλωσσικές γνώσεις στο κειμενικό επίπεδο (γραμματικο-συντακτικές δομές) μέσα σε ευρύτερες επικοινωνιακές δραστηριότητες (πλαίσιο-περίσταση).
- Οι μαθητές καλούνται να πραγματώσουν ποικίλους ρόλους και να επεξεργαστούν με κριτικό τρόπο κείμενα (όπως άρθρα από εφημερίδες ή το διαδίκτυο, διαφημίσεις, κλπ.)
- Η διδασκαλία με άξονα τα κειμενικά είδη, στις πιο πρόσφατες εκδοχές της, αναγνωρίζει έναν πιο ενεργό ρόλο σε δασκάλους και μαθητές
- ΤΠΕ: **νέες μορφές κειμενικότητας**

ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΧΕΣ

- *Ολιστική* προσέγγιση της γλώσσας
- Η γλώσσα *ως σύστημα και ως μέσο επικοινωνίας*
- Η εστίαση στη διδασκαλία *των κειμενικών ειδών, η κριτική οπτική και οι πολυγραμματισμοί*
- Συγκρασιμότητα *κειμενοκεντρικών και επικοινωνιακών* θεωρήσεων

“The question isn’t what you did this summer.
It’s how you **felt** about what you did.”

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ:

Θεματολογία φακέλου μαθητή ΔΙΚΤΥΑ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

ΤΡΕΙΣ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ

ΔΙΚΤΥΟ 1ο «Όταν θέλεις να φύγεις...»

ΔΙΚΤΥΟ 2ο «Ανατομία ενός εγκλήματος»

ΔΙΚΤΥΟ 3ο «Βίοι ελάσσονες»

- Τα κείμενα που επιλέχθηκαν και συγκρότησαν το κάθε δίκτυο είναι κείμενα ανοιχτά, που θέτουν περισσότερο ερωτήματα παρά δίνουν απαντήσεις. Κάθε Φάκελος περιέχει κείμενα που «συνομιλούν» μεταξύ τους, χωρίς αυτά να ανήκουν απαραίτητα στην ίδια εποχή, σχολή ή εθνική λογοτεχνία. Τα νήματα που τα συνδέουν είναι ποικίλα αφού εκτυλίσσονται γύρω από έναν κοινό θεματικό άξονα και οι σχέσεις μεταξύ τους θα φανερωθούν με τη δική σας συμβολή στο μάθημα, με όσα θα φέρει στο φως ο διάλογος που θα αναπτυχθεί στην τάξη σας.

Δίκτυο κειμένων - Τρεις διαλογικοί κύκλοι

Τα κείμενα που εισάγονται στο δίκτυο δεν είναι δορυφόροι του αρχικού κειμένου. Δηλαδή δεν αντιμετωπίζονται ως παράλληλα, που υπάρχουν για να διαφωτίσουν το πρώτο κείμενο, αλλά **ως ισοδύναμα με εκείνο**, που διαλέγονται μαζί του πάνω στο κοινό ερώτημα.

ος διαλογικός κύκλος: συνεξέταση 2-3 κειμένων που διαλέγονται γύρω από ένα θέμα (2 ώρες)

ος διαλογικός κύκλος: διεύρυνση του διαλόγου με άλλα κείμενα που συνοδεύουν τα προηγούμενα

ος διαλογικός κύκλος: περαιτέρω διεύρυνση ή τροποποίηση του διαλόγου με την προσθήκη άλλων κειμένων που μετατοπίζουν τη βάση του

Ερμηνευτικός διάλογος – Πέντε βήματα

1. Πρώτη σύντομη προσέγγιση του κειμένου

2. Άνοιγμα του θέματος ή διατύπωση του ερωτήματος που θα κινήσει τον διάλογο

3. Ο κυρίως διάλογος

4. Χρήση εργαλείων επέκτασης και εμβάθυνσης του διαλόγου

5. Νέοι Διαλογικοί Κύκλοι

6. Ολοκλήρωση/Κλείσιμο της διδασκαλίας

Γλωσσάρι όρων Λογοτεχνίας

• Αναπαράσταση

• Αφηγηματικές Τεχνικές

• Αφηγηματικοί Τρόποι

• Γλωσσικές Επιλογές/ Εκφραστικά Μέσα

• Δομή/Πλοκή

• Ερμηνεία

• Ερμηνευτικό Σχόλιο

• Κειμενικοί Δείκτες

• Λογοτεχνικό Γένος/Είδος

• Μοτίβο

• Συγκείμενο

• Χαρακτήρες/ Πρόσωπα

Λογοτεχνικό μοτίβο

Θεματικός τύπος ή φραστικός τρόπος

- Επαναλαμβανόμενος **θεματικός τύπος ή φραστικός τρόπος** που επανέρχεται σταθερά και αναλλοίωτα σε ένα λογοτεχνικό έργο ή στο έργο ενός/μιας συγγραφέα ή σε ένα σύνολο λογοτεχνικών έργων

Κοινοί τόποι

- Τα φραστικά ή εκφραστικά λογοτεχνικά μοτίβα λέγονται επίσης **τυπικοί στίχοι, κοινοί τόποι ή κοινοί τύποι**

Μοτίβο όχι θέμα

- Το λογοτεχνικό μοτίβο αντλεί κατευθείαν από τη δεξαμενή των λογοτεχνικών αναπαραστάσεων και **δεν πρέπει να συνδέεται με το «θέμα» ή τη «θεματική»** (π.χ. η «ξενιτιά» είναι θεματική, ο «γυρισμός του ξενιτεμένου» είναι λογοτεχνικό μοτίβο).

Ερμηνευτικό σχόλιο

- Είναι ένα γραπτό σχόλιο, περιορισμένης έκτασης, που περιλαμβάνει την ανάπτυξη αφενός του βασικού, για τους/τις μαθητές/τριες, ερωτήματος/θέματος του κειμένου και αφετέρου **της ανταπόκρισής τους** σε αυτό. Στο ερμηνευτικό σχόλιο, ο/η μαθητής/-τρια **δεν περιορίζεται στο «τι λέει το κείμενο» αλλά επεκτείνεται στο «τι σημαίνει για τον/την ίδιον/-α»**. Με τη συγγραφή του ερμηνευτικού σχολίου, διευκολύνεται η ανάδυση του «εγώ» και «ελέγχεται» σύνθετα ο βαθμός εκπλήρωσης του γενικού και των ειδικότερων σκοπών διδασκαλίας του μαθήματος.

Κειμενικοί δείκτες

□ Είναι τα **μορφικά στοιχεία** του κειμένου, που συνιστούν το **εξωτερικό περίβλημα** αλλά και το **σκελετό** του. Περιλαμβάνουν:

- ✓ το λογοτεχνικό γένος/είδος,
- ✓ τις γλωσσικές επιλογές,
- ✓ τους αφηγηματικούς τρόπους,
- ✓ τις αφηγηματικές τεχνικές,
- ✓ τη δομή/την πλοκή,
- ✓ τους χαρακτήρες κ.ά.

□ Η **συνδυαστική ερμηνεία των κειμενικών δεικτών** μάς βοηθά να διερευνήσουμε τις **ανταποκρίσεις μας στο κείμενο** και να του αποδώσουμε νόημα.

Συγκείμενο

□ Είναι το πλαίσιο αναφοράς του λογοτεχνικού έργου, δηλαδή **τα ιστορικά, κοινωνικά και βιογραφικά/ιδεολογικά δεδομένα των συνθηκών της παραγωγής του**. Τα στοιχεία του πραγματικού κόσμου που αναπαριστώνται στα λογοτεχνικά κείμενα αποτελούν το συγκείμενό τους και συμβάλλουν στην ερμηνεία τους. Τέτοια στοιχεία είναι, μεταξύ άλλων, η χωρο-χρονική τοποθέτηση (πού και πότε εκτυλίσσεται αυτό που διαβάζουμε), οι ιστορικές, κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες του χρόνου συγγραφής, η πολιτεία και το δίκαιο της (άγραφο ή γραπτό), ο πολιτισμός, η κουλτούρα και η θρησκεία, όπως μετουσιώνονται σε διαδεδομένες αντιλήψεις, παραδόσεις και ήθη. Όλα αυτά υποδηλώνονται στο κείμενο είτε συνδυαστικά είτε επιλεκτικά.

Αναγνωστική ανταπόκριση

- **Απροσδιοριστία** του λογοτεχνικού κειμένου που προκαλεί τη νοηματική επέμβαση του αναγνώστη (R. Ingarden)
- Το κείμενο εκλαμβάνεται είτε **ως σημείο** (θεωρίες της πρόσληψης, reception theory-H. R. Jauss), είτε **ως έναυσμα** που προκαλεί στον αναγνώστη, **είτε μian ερώτηση, είτε μian απάντηση** (θεωρίες της αναγνωστικής ανταπόκρισης, reader response criticism-W. Iser)
- Επεμβατική θεωρία που επιτρέπει στον αναγνώστη **να νοηματοδοτήσει εκ νέου** το λογοτεχνικό κείμενο αλλά δεν ερμηνεύουμε όπως θέλουμε.
- Επιχειρούμε **να βρούμε απαντήσεις στα ερωτήματα** που θέτει το κείμενο, **να θέσουμε τα ερωτήματα εκεί που βρίσκουμε απαντήσεις**, και γενικότερα **να συμπληρώσουμε τα κενά του κειμένου**. Πρόκειται για μια διαδικασία που κινείται μέσα σε καθαρά ενδοκειμενικά όρια. Κάθε λέξη καθίσταται διαλογική, και κάθε σημασιολογικό πεδίο αναδιπλασιάζεται από κάποιο άλλο, **χωρίς όμως να παραβιάζουμε την αντικειμενική δομή του κειμένου.**

- ❑ **Κάθε ανάγνωση συνεπάγεται μια νέα, εν δυνάμει, «γραφή».** Το γραπτό, τυπωμένο κείμενο παύει να αποτελεί το τέλος της παραγωγικής διαδικασίας του ενός και γίνεται η αφετηρία της παραγωγικής διαδικασίας του καθενός.
- ❑ **Ο αναγνώστης συμπληρώνει τα κάθε είδους κενά που υπάρχουν σε ένα κείμενο,** π.χ. τα χαρακτηριστικά του προσώπου τα οποία παραλείπει ένας συγγραφέας στην περιγραφή ενός χαρακτήρα, ή κάποιο συμπέρασμα, το οποίο δεν δηλώνεται με σαφήνεια, αλλά μπορεί να προκύψει από την αντιπαράθεση πλοκής και γεγονότων κτλ.
- ❑ **Σε ένα κείμενο υπάρχουν εκ των προτέρων δεδομένα χαρακτηριστικά,** τα οποία καθοδηγούν την αναγνωστική διαδικασία. Τα αποτελέσματα της ερμηνείας του κειμένου διαμορφώνονται από τη δομή του ίδιου του κειμένου.
- ❑ **Για να είναι μια ερμηνεία, ερμηνεία αυτού του κειμένου και όχι κάποιου άλλου,** πρέπει κατά κάποιο τρόπο να περιορίζεται λογικά από το ίδιο το κείμενο.

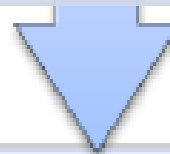
- ❑ Προσπορίζουμε στην ανάγνωση των κειμένων τον **«ορίζοντα της εμπειρίας»** μας (παιδεία, εμπειρία, διανοητική και συναισθηματική κατάσταση), διασταυρώνοντάς τον με τον **«ορίζοντα προσδοκίας»** (λογοτεχνικές συμβάσεις σχετικά με το γένος, το ύφος, τη μορφή) που προδιαγράφουν τα κείμενα, με σκοπό την **ανάδειξη ενός νέου νοήματος που προκύπτει από τη σύμπτωση των δύο «οριζόντων»**.
- ❑ Ο Η. R. Jauss με τους παραπάνω όρους επιχειρεί να **τοποθετήσει το λογοτεχνικό έργο στον ιστορικό του «ορίζοντα»**, στο πλαίσιο των πολιτισμικών νοημάτων μέσα στο οποίο παρήχθη και κατόπιν διερευνά τις ρευστές **σχέσεις ανάμεσα στο πλαίσιο αυτό και στους μεταβαλλόμενους ορίζοντες των ιστορικών του αναγνωστών**.
- ❑ Τα ίδια τα κείμενα λοιπόν **δεν παραμένουν σταθερά και μεταβάλλονται οι ερμηνείες** τους, αλλά μεταβάλλονται ενεργά σε συνάρτηση με τους **ποικίλους ιστορικούς ορίζοντες μέσα στους οποίους προσλαμβάνονται**.

Το σχήμα απεικονίζει την πορεία από τον συγγραφέα στο κείμενο κι από το κείμενο στον αναγνώστη στην ιστορία της κριτικής κατά τον περασμένο αιώνα.

Η επικοινωνιακή αντίληψη δεν είναι εμφανής μόνο στα ΠΣ της γλώσσας αλλά και σε αυτά της λογοτεχνίας. Στην περίπτωση αυτή μετατοπίζεται η έμφαση από τον συγγραφέα στον μαθητή ως αναγνώστη και στην ανάγνωση ως μια δυναμική διαδικασία, αλλά και στον μαθητή ως συγγραφέα.

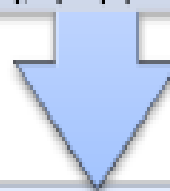
Συγγραφέας:

πρόσδεση του έργου στην προσωπικότητα του συγγραφέα (βιογραφισμός, συγγραφική πρόθεση, συγγραφική αυθεντία)

Κείμενο:

αυτονομία του κειμένου, ενδογενή κριτήρια, το κείμενο ως κλειστή δομή (Νέα Κριτική, φορμαλισμός, δομισμός)

Αναγνώστης:

Η στροφή προς τον αναγνώστη κυριαρχεί τα τελευταία χρόνια στη λογοτεχνική θεωρία και βρίσκεται στον πυρήνα της κριτικής της αναγνωστικής ανταπόκρισης (reader response criticism) και της αισθητικής της πρόσληψης (rezeption ästhetik).

ΟΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ

	Παραδοσιακό διδακτικό πρότυπο	Σύγχρονο διδακτικό πρότυπο
Ιστορική προσέγγιση	<p>Έμφαση στο γραμματολογικό κέλυφος: παράταξη συγγραφέων σε χρονολογική σειρά, ένταξη των έργων σε μια σειρά ομοειδούς παραγωγής, έμφαση στον λογοτεχνικό κανόνα, βιογραφισμός, γραμματολογική προσέγγιση.</p> <p>Κέντρο βάρους: ο συγγραφέας.</p>	<p>Νέος τρόπος αντίληψης της ιστορικότητας: η ιστορικότητα της λογοτεχνίας ως θεσμού, η ιστορικότητα του λογοτεχνικού έργου, η ιστορικότητα του συγγραφέα, η ιστορικότητα του εκάστοτε αναγνώστη (Κουντουρά 2002).</p> <p>Έμφαση στην ευρύτερη ιστορικότητα της στιγμής πρόσληψης αλλά και της στιγμής συγγραφής (εξέταση του γενικότερου κοινωνικού – ιδεολογικού πλαισίου μέσα στο οποίο δημιουργήθηκε το κείμενο).</p> <p>Κέντρο βάρους: το τρίπτυχο συγγραφέας, κείμενο, αναγνώστης στην πλήρη ιστορική του διάσταση.</p>

Παραδοσιακό διδακτικό πρότυπο

Σύγχρονο διδακτικό πρότυπο

Ποιητολογική προσέγγιση

Έμφαση στην αισθητική αξία.
Κέντρο βάρους το κείμενο και ο αναγνώστης, ως παθητικός δέκτης.

Έμφαση στις δεξιότητες διευρυμένης ανάγνωσης, με εργαλεία και της ποιητικής, και στην τάξη ως ενεργή αναγνωστική κοινότητα.
Στόχος: η φιλαναγνωσία και η ανάπτυξη της δημιουργικότητας και του αφηγηματικού γραμματισμού.
Παιγνιώδεις δραστηριότητες αναγνώρισης και τροποποίησης των αφηγηματικών συμβάσεων (κειμενοκεντρική αντίληψη) –
Δημιουργικές δραστηριότητες με έμφαση στην αυθεντικότητα και τη βιωματικότητα (επικοινωνιακή αντίληψη).
Κέντρο βάρους: ο αναγνώστης ως συν-αφηγητής και συν-

Παραδοσιακό διδακτικό πρότυπο

Σύγχρονο διδακτικό πρότυπο

Ερμηνευτική προσέγγιση

Η ερμηνευτική ως σύστημα κανόνων με στόχο την εξακρίβωση ενός σταθερού και μοναδικού νοήματος.
Κέντρο βάρους: το κείμενο.

Έμφαση στην ερμηνευτική πολλαπλότητα. Ο ρόλος του ερμηνευτή ως ενεργού υποκειμένου παραγωγής νοήματος.
Κέντρο βάρους το κείμενο όπως προσλαμβάνεται από τον αναγνώστη (επικοινωνιακή αντίληψη).
Κριτικός πολιτιστικός γραμματισμός με έμφαση στις συμβολικές πρακτικές οργάνωσης του νοήματος.
Κέντρο βάρους: ο πολιτισμός ως σημειωτικό σύστημα (κοινωνικοπολιτισμική αντίληψη) και ως πεδίο «κατασκευής» ταυτοτήτων.

Λογοτεχνία: Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

- Α/ Κατανόηση κειμένων (απόκτηση δηλαδή αναγνωστικών δεξιοτήτων)
- Β/ Ερμηνεία κειμένων (παραγωγή ερμηνευτικού λόγου)
- Γ/ Μετασχηματισμός ή/και παραγωγή κειμένων (από την παραγωγή ερμηνευτικού στην παραγωγή δημιουργικού λόγου)
- Δ/ Αναστοχασμός σε σχέση με τις ακολουθούμενες στρατηγικές ανάγνωσης / κατανόησης στο πλαίσιο του ερμηνευτικού διαλόγου

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ:

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
(σελ. 15-17)

<http://iep.edu.gr/el/deltia-typou-genika/programmata-spoudon-g-lykeiou-protasi-iep>

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΙΕΠ

- <http://iep.edu.gr/el/deltia-typou-genika/programmata-spoudon-g-lykeiou-protasi-iep>

ΝΕΟΙ ΦΑΚΕΛΟΙ ΥΛΙΚΟΥ ΙΕΠ

- <http://www.iep.edu.gr/el/component/k2/748-neoi-fakeloi-ylikou-g-lykeiou>

ΣΧΟΛΙΚΑ ΔΙΑΔΡΑΣΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

- <http://ebooks.edu.gr/new/classcoursespdf.php?classcode=DSGL-C>

ΦΩΤΟΔΕΝΤΡΟ: ΕΘΝΙΚΟΣ ΣΥΣΣΩΡΕΥΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

- <http://photodentro.edu.gr/aggregator/discipline/6378>

ΠΥΛΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

- http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/index.html

ΔΙΑΥΛΟΣ: ΒΙΝΤΕΟ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΠΣ ΑΠΟ ΙΕΠ

- https://diavlos.grnet.gr/room/1604?eventid=6525&vod=6712_session

ΨΗΦΙΑΚΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ Υ.ΠΑΙ.Θ

- <http://www.study4exams.gr/>

- Κουτσογιάννης Δ. Η αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και Επικοινωνίας στη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων και κυρίως στη διδασκαλία της ελληνικής.
Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσα. http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/studies/ict/education/educators/intoduction.html
- Κωστούλη Τρ. (2001), *Κειμενοκεντρική προσέγγιση και γλωσσικό μάθημα*.
http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema_e5/index.html
- Ράπτης Α.-Ράπτη (2014). *Μάθηση και διδασκαλία στην εποχή της πληροφορίας (Α' τόμος)*. Εκδ. Αριστοτέλης Ράπτης. Αθήνα.
- Χαραλαμπόπουλου Α., *Η στροφή προς την επικοινωνιακή προσέγγιση για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση*.
<http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko1st/articles/charalabopoulos/1.htm>

- Cope, B. and Kalantzis, M. (eds.): (1993). *The Powers of Literacy: Genre Approaches to Teaching Writing*, Falmer Press (UK edition) and University of Pennsylvania Press (US edition), London and Pittsburgh.
- Johnson, D.W., Johnson, R.T., (1998a), "Cooperative Learning And Social Interdependence Theory" In R. Tindale, L. Heath, J. Edwards, E. Posavac, F. Bryant, Y. Suzrez-Balcazar, E. Henderson-King, & J. Myers (eds), *Theory and research on small groups* (pp. 9-36). New York, Plenum, *Social Psychological Applications To Social Issues* , Volume 4. Η αναφορά ανακτήθηκε στις 26 Μαρτίου 2017 από τη διεύθυνση http://www.greek-language.gr/certification/files/document/teach_content/28/%CE%95%CE%A0%CE%99%CE%9A%CE%9F%CE%99%CE%9D%CE%A9%CE%9D%CE%99%CE%91%CE%9A%CE%97%20%CE%A0%CE%A1%CE%9F%CE%A3%CE%95%CE%93%CE%93%CE%99%CE%A3%CE%97.pdf

ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΗΣ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗΣ

- Iser, W (1978). *The Act of Reading: A Theory of Aesthetic Response*. London: Henley, Routledge & Kegan [= *Der Akt des Lesens*, München 1976].
- Iser, W (1991). «Προς μια λογοτεχνική ανθρωπολογία», μτφρ. Στέφ. Ροζάνης, περ. *λόγου χάριν* 2, Άνοιξη, σ. 3-24.
- Jauss, H. R.(1995). *Η θεωρία της πρόσληψης (τρία μελετήματα)*. Εισ.-μτφρ.-επ. Μ. Πεχλιβάνος, Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της «Εστίας»

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

- Νικολαΐδου Σ (2009). *Λογοτεχνία και νέες τεχνολογίες. Από τη θεωρία στη διδακτική πράξη*. Αθήνα: Κέδρος
- Φρουδάκη Ε (2003). *Η θεωρία της Λογοτεχνίας στην πράξη της διδασκαλίας*. Αθήνα: Κριτική

Jacob Taanmann: Όταν ο δάσκαλος γυρίζει την πλάτη του

